

TITLUL V

INFRAȚIUNI DE CORUPȚIE ȘI DE SERVICIU

Aspecte generale

Titlul V din Codul penal cu denumirea „Infrațțiuni de corupție și de serviciu” este compus din două capitole:

Capitolul I intitulat „Infrațțiuni de corupție” reglementează șase infrațțiuni de corupție și anume: luarea de mită (art. 289); darea de mită (art. 290); traficul de influență (art. 291); cumpărarea de influență (art. 292); fapte săvârșite de către membrii instanțelor de arbitraj sau în legătură cu aceștia (art. 293); fapte săvârșite de către funcționari străini sau în legătură aceștia (art. 294).

Conținutul acestor infrațțiuni a fost preluat de legiuitorul noului Cod penal din reglementările Codului penal anterior și din dispozițiile Legii nr. 78/2000¹ pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, cu modificările și completările ulterioare.

Infrațțiunea de cumpărare de influență a fost preluată din Legea nr. 78/2000 modificată și completată prin Legea nr. 161/2003² privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției. Totodată, legiuitorul actual a incriminat faptele de corupție săvârșite de funcționari străini ori în legătură cu activitatea acestora ori cele comise de persoanele implicate în soluționarea litigiilor pe cale de arbitraj intern sau internațional.

Nu a mai fost incriminată distinct infrațțiunea de primire de foloase necuvenite, întrucât conținutul normativ al acesteia a fost inclus în conținutul normativ al infrațțiunii de luare de mită.

Capitolul al II-lea intitulat „Infrațțiuni de serviciu” reglementează 15 infrațțiuni: delapidarea (art. 295); purtarea abuzivă (art. 296); abuzul în serviciu (art. 297); neglijența în serviciu (art. 298); folosirea abuzivă a funcției în scop sexual (art. 299); uzurparea funcției (art. 300); conflictul de interese (art. 301); violarea secretului corespondenței (art. 302); divulgarea informațiilor secrete de stat (art. 303); divulgarea informațiilor secrete de serviciu sau nepublice (art. 304); neglijența în păstrarea informațiilor (art. 305); obținerea ilegală de fonduri (art. 306); deturnarea de fonduri (art. 307); infrațțiuni de corupție și de serviciu comise de alte persoane (art. 308); fapte care au produs consecințe deosebit de grave (art. 309).

Conținutul infrațțiunilor menționate a fost preluat din Codul penal anterior cu modificări și completări, săvârșite fie numai de funcționari, fie de către aceștia și de persoane fizice care exercită o profesie de interes public. De asemenea, au fost cuprinse în acest capitol și alte infrațțiuni noi, cum sunt: folosirea abuzivă a funcției în scop sexual,

¹ Publicată în M. Of. nr. 219 din 18 mai 2000.

² Publicată în M. Of. nr. 279 din 21 aprilie 2003.

uzurparea funcției, divulgarea informațiilor secrete de stat, divulgarea informațiilor secrete de serviciu sau nepublice, obținerea ilegală de fonduri și deturnarea de fonduri.

În reglementarea actuală au fost analizate și prevederile cuprinse în legislațiile străine, ca de pildă: Codul penal german, Codul penal finlandez, Codul penal suedez, Codul penal portughez, Codul penal estonian.

De asemenea, au fost avute în vedere următoarele instrumente internaționale: Convenția privind corupția, adoptată la Strasbourg la 27 ianuarie 1999, ratificată de România prin Legea nr. 27/2002¹; Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției adoptată la New York la 31 octombrie 2003, ratificată de România prin Legea nr. 365/2004²; Protocolul adițional la Convenția penală a Consiliului Europei privind corupția, ratificat de România prin Legea nr. 260/2004³; Decizia cadru 2003/568/JAI a Consiliului din 22 iulie 2003 privind combaterea corupției în sectorul privat⁴.

Aspecte comune infracțiunilor de corupție și de serviciu

Infracțiunile de corupție și de serviciu au anumite particularități, conținuturi specifice care explică incriminarea lor distinctă, dar prezintă și unele aspecte comune a căror analiză este necesară pentru caracterizarea de ansamblu a acestei categorii de infracțiuni. Vom prezenta aceste aspecte comune în raport de condițiile preexistente (obiectul juridic și obiectul material, subiecții infracțiunilor, locul și timpul săvârșirii infracțiunilor), structura și conținutul juridic (situația premisă, conținutul constitutiv obiectiv și subiectiv), forme, modalități, sancțiuni și aspecte procesuale.

1. Condiții preexistente

A. Obiectul infracțiunilor

a) *Obiectul juridic generic* comun tuturor infracțiunilor de corupție și de serviciu îl constituie ansamblul relațiilor sociale privind buna desfășurare a activității de serviciu a unităților publice, a liber profesioniștilor ori a altor persoane juridice, relații care implică îndeplinirea cu corectitudine și probitate a îndatoririlor de serviciu de către funcționarii publici sau alți funcționari.

Obiectul juridic special este propriu fiecărei infracțiuni care face parte din acest titlu.

b) *Obiectul material* al infracțiunilor de corupție de regulă, lipsește deoarece elementul material (acțiunea sau inacțiunea) nu este îndreptat asupra unui lucru (persoană, bun etc.) pentru a opera fizic asupra acestuia, vătămându-l sau expunându-l unui pericol. Sumele de bani ori foloasele obținute în cazul infracțiunilor de corupție nu constituie obiectul material ci lucruri dobândite prin săvârșirea infracțiunii. De asemenea, menționăm faptul că, nu sunt similare noțiunile de obiect material și obiectul mitei, acesta din urmă referindu-se la „bani sau alte foloase”.

¹ Legea nr. 27/2002 pentru ratificarea Convenției penale privind corupția, adoptată la Strasbourg la 27 ian. 1999, publicată în M. Of. nr. 65 din 30 mai 2002.

² Legea nr. 365/2004 pentru ratificarea Convenției Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, publicată în M. Of. nr. 903 din 5 octombrie 2004.

³ Legea nr. 260/2004 pentru ratificarea Protocolului adițional la Convenția penală a Consiliului Europei privind corupția, adoptat la Strasbourg la 15 mai 2003, publicată în M. Of. nr. 612 din 7 iulie 2004.

⁴ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L, nr. 192 din 31 iulie 2003.

Infracțiunile de serviciu, de regulă, unele au obiect material iar la altele obiectul material lipsește. Astfel, au obiect material delapidarea (art. 295), purtarea abuzivă [art. 296 alin. (2)], folosirea abuzivă a funcției în scop sexual (art. 299), violarea secretului corespondenței (art. 302), divulgarea informațiilor secrete de stat (art. 303), neglijența în păstrarea informațiilor (art. 305), obținerea ilegală de fonduri (art. 306), deturnarea de fonduri (art. 307). Nu au obiect material abuzul în serviciu (art. 297), neglijența în serviciu (art. 298), uzurparea funcției (art. 300), conflictul de interese (art. 301), divulgarea informațiilor secrete de serviciu sau nepublice (art. 304).

B. Subiecții infracțiunilor

a) Subiectul activ *nemijlocit* (autor) la majoritatea infracțiunilor de corupție și de serviciu este calificat, având calitatea de funcționar public, așa cum este definit de legiuitor în art. 175 C. pen.

Referindu-ne la infracțiunile de corupție, avem subiect activ calificat la infracțiunea de luare de mită (art. 289), fapte săvârșite de către membrii instanțelor de arbitraj sau în legătură cu aceștia (art. 293), fapte săvârșite de către funcționari străini sau în legătură cu aceștia (art. 294) și subiect activ necalificat la darea de mită (art. 290), traficul de influență (art. 291) și cumpărarea de influență (art. 292).

Infracțiunile de serviciu, în marea lor majoritate au subiect activ calificat, excepție făcând violarea secretului corespondenței (art. 302) și obținerea ilegală de fonduri (art. 306). La acestea din urmă, subiect activ poate fi orice persoană care are capacitatea de a răspunde penal.

Conform prevederilor art. 308 alin. (1) C. pen., având ca denumire marginală „Infracțiuni de corupție și de serviciu comise de alte persoane”, dispozițiile art. 289-292, art. 295, art. 297-300 și art. 304 C. pen. privitoare la funcționarii publici se aplică în mod corespunzător și faptelor săvârșite de către sau în legătură cu persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute în art. 175 alin. (2) C. pen., ori în cadrul oricărei persoane juridice. Însă, potrivit alin. (2) în acest caz, limitele speciale ale pedepsei (limita minimă și limita maximă) se reduc cu o treime.

Infracțiunile din această categorie sunt susceptibile de participare sub toate formele: coautorat, instigare și complicitate.

b) Subiectul pasiv principal al infracțiunilor de corupție și de serviciu este statul ca titular al valorii sociale protejate.

Subiectul pasiv special îl reprezintă autoritatea publică, instituția publică, instituția ori altă persoana juridică de interes public ori persoana juridică privată în cadrul căreia făptuitorul își desfășoară activitatea, iar în unele cazuri o persoană fizică asupra căreia se exercită acțiunea sau inacțiunea subiectului activ și care suferă consecințele acțiunii sau inacțiunii subiectului activ.

C. Locul și timpul săvârșirii infracțiunii

Locul și timpul săvârșirii unei infracțiuni de corupție și de serviciu sunt factori care nu influențează existența infracțiunii, dar pot fi avute în vedere de către instanța de judecată, cu prilejul individualizării pedepsei, în măsura în care aceste împrejurări au influențat pericolul concret al faptei săvârșite.

2. Structura și conținutul juridic al acestor infracțiuni cuprinde situația premisă și conținutul constitutiv.

A. Situația premisă reprezintă o condiție prealabilă pentru existența infracțiunii și constă în preexistența unei realități pe care trebuie să se grefeze săvârșirea faptei prevăzută de legea penală.

Toate infracțiunile de corupție și de serviciu sunt condiționate de o situație premisă, adică de preexistența în structura autorităților publice, instituțiilor publice, persoanelor juridice care administrează sau exploatează bunuri proprietate publică, persoanelor fizice menționate în art. 175 alin. (2) C. pen. și în structura oricărei persoane juridice, a unui *serviciu* în cadrul căruia există diferite funcții cu sarcini și responsabilități specifice, în îndeplinirea cărora se pot eventual săvârși fapte care constituie infracțiuni de corupție și de serviciu. Inexistența acestei situații premisă conduce la inexistența unor astfel de infracțiuni.

B. Conținutul constitutiv cuprinde latura obiectivă și latura subiectivă.

a) Latura obiectivă cuprinde: elementul material, cerințe esențiale, urmarea imediată și legătura de cauzalitate.

– **Elementul material** (*verbum regens*) al infracțiunilor de corupție constă în realizarea uneia sau mai multor acțiuni alternative. De pildă, la infracțiunea de luare de mită, elementul material se realizează printr-o acțiune de pretindere sau primire de bani sau alte foloase ce nu i se cuvin subiectului, ori de acceptare a promisiunii unor astfel de foloase.

La infracțiunile de serviciu, elementul material constă în realizarea unor acțiuni, dar și a unor inacțiuni, cum ar fi în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 297 C. pen. (abuzul în serviciu), art. 298 C. pen. (neglijența în serviciu) și art. 305 C. pen. (neglijența în păstrarea informațiilor).

– **Cerințe esențiale.** În cazul tuturor infracțiunilor de corupție, elementul material se întregește cu anumite cerințe esențiale care condiționează existența infracțiunii. Astfel, în cazul infracțiunii de dare de mită cerințele esențiale sunt următoarele: promisiunea, oferirea sau darea de mită să aibă ca obiect bani sau alte foloase; banii sau foloasele promise, oferite sau date să fie necuvenite; banii sau foloasele să fie date sau promise pentru cel mituit sau pentru o a treia persoană; actul pentru care subiectul activ promite, oferă sau dă bani ori alte foloase unui funcționar public să fie un act privitor la îndatoririle de serviciu ale funcționarului ori un act contrar acestor îndatoriri.

De asemenea, la majoritatea infracțiunilor de serviciu elementul material este însoțit de anumite cerințe esențiale, ce evidențiază răsfrângerea situației premisă în conținutul infracțiunii, excepție făcând infracțiunea prevăzută de art. 305 C. pen. (neglijența în păstrarea informațiilor) unde lipsesc cerințele esențiale.

– **Urmarea imediată** constă în rezultatul pe care îl produce acțiunea sau inacțiunea prin care s-a realizat elementul material. În cazul tuturor infracțiunilor de corupție, urmarea imediată constă într-o stare de pericol pentru relațiile sociale ocrotite.

Urmarea imediată la infracțiunile de serviciu este prevăzută expres sau implicit în textul de incriminare și constă fie în producerea unei vătămări materiale (ex. delapidarea, purtarea abuzivă, abuzul în serviciu etc.), fie într-o stare de pericol pentru valoarea socială ocrotită (ex. neglijența în păstrarea informațiilor, folosirea abuzivă a funcției în scop sexual, conflictul de interese, violarea secretului corespondenței etc.).

– **Legătura de cauzalitate** între acțiunile sau inacțiunile comise de subiectul activ și urmarea imediată (cauzalitatea fizică) există în cazul tuturor infracțiunilor contra persoanei.

În cazul infracțiunilor de pericol raportul de cauzalitate rezultă din materialitatea faptei, fiind suficientă executarea elementului material.

b) Latura subiectivă cuprinde elementul subiectiv și cerințe esențiale.

– **Elementul subiectiv.** Forma de vinovăție pentru toate infracțiunile de corupție este *intenția*. Unele dintre acestea pot fi comise numai cu intenție directă (traficul de influență, cumpărarea de influență) iar altele cu ambele modalități: intenție directă sau indirectă (luarea de mită, darea de mită).

Săvârșirea din culpă a unei infracțiuni de corupție nu este posibilă.

Infracțiunile de serviciu pot fi săvârșite cu intenție directă sau indirectă (delapidarea, purtarea abuzivă, abuzul în serviciu în varianta tip, uzurparea funcției, conflictul de interese, divulgarea informațiilor secrete de stat, divulgarea informațiilor secrete de serviciu sau nepublice, obținerea ilegală de fonduri, deturnarea de fonduri), numai cu intenție directă (abuzul în serviciu în varianta asimilată, folosirea abuzivă a funcției în scop sexual) și din culpă (neglijența în serviciu, neglijența în păstrarea informațiilor).

Forma de vinovăție cu care a acționat făptuitorul și modalitatea corespunzătoare fiecărei forme prezintă importanță atât pentru încadrarea juridică a faptei, cât și pentru stabilirea pedepsei.

– **Cerințele esențiale** privesc de regulă procesul afectiv, adică mobilul și scopul.

Mobilul care a determinat săvârșirea infracțiunilor de corupție și de serviciu, de regulă, nu prezintă relevanță pentru existența infracțiunii, ci doar pentru dozarea pedepsei. În mod excepțional, mobilul constituie o cerință esențială a laturii subiective la infracțiunea prevăzută de art. 297 alin. (2) C. pen. (abuzul în serviciu), la baza hotărârii săvârșirii infracțiunii fiind situația persoanei vătămate în cea ce privește rasa, naționalitatea, originea etnică, religia, sexul, orientarea sexuală, apartenența politică, averea, vârsta, dizabilitatea, boala cronică necontagioasă sau infecția HIV/SIDA.

Scopul săvârșirii infracțiunilor, ca o componentă a laturii subiective, de principiu, prezintă relevanță în stabilirea pericolului social concret al faptei și individualizarea sancțiunii¹.

Sunt însă și infracțiuni de corupție care se caracterizează prin existența unui scop special urmărit de făptuitor și anume scopul determinării unui funcționar public să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri, în cazul infracțiunilor de trafic de influență și cumpărare de influență).

În cazul infracțiunilor de serviciu scopul îl regăsim la infracțiunea prevăzută în art. 306 C. pen. (obținerea ilegală de fonduri): folosirea ori prezentarea de documente sau date false, inexacte ori incomplete se face cu scopul aprobării sau garantării finanțărilor obținute sau garantate din fondurile publice.

3. Forme. Modalități. Sancțiuni

A. Formele activității infracționale

Infracțiunile de corupție sunt, infracțiuni comise fiind deci susceptibile de forme de activitate infracțională imperfectă, adică acte de pregătire și tentativă².

¹ Ion Ristea, *Regimul circumstanțelor în dreptul penal român*, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 106.

² Vintilă Dongoroz și colaboratorii, *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, *Partea specială*, Ed. Academiei Române, București, 1971, p. 176.

Infracțiunile de serviciu sunt de regulă comisive dar și omisive, acestea din urmă nefiind susceptibile de tentativă, dar se pot efectua și în privința lor unele acte de pregătire.

a) Actele pregătitoare, deși posibile la majoritatea infracțiunilor de corupție și de serviciu, totuși nu sunt incriminate.

b) Tentativa, este posibilă la infracțiunile de corupție și la majoritatea infracțiunilor de serviciu, dar nu este incriminată.

c) Consumarea infracțiunilor de corupție și de serviciu are loc în momentul producerii rezultatului socialmente periculos (urmarea imediată) așa cum este descris în norma de incriminare (rezultatul vătămător sau starea de pericol). Unele infracțiuni de corupție, cum ar fi luarea de mită și darea de mită sunt infracțiuni instantanee și de consumare anticipată.

d) Epuizarea, ca formă de săvârșire poate exista la infracțiunile de corupție și de serviciu atunci când sunt comise în formă continuată. În acest caz se epuizează în momentul săvârșirii ultimei acțiuni. Unele infracțiuni de serviciu, cum ar fi de pildă, divulgarea informațiilor secrete de stat [art. 303 alin. (2) C. pen.], pot fi comise și în formă continuă, epuizându-se în momentul încetării activității infracționale.

B. Modalitățile infracțiunii

a) Modalități normative

Infracțiunile de corupție pe care le analizăm sunt incriminate numai în forma modalității normative simple, neexistând modalități normative calificate (atenuate sau agravate). Modalitățile normative simple rezultate din configurația tipică a infracțiunii, au ca element material acțiuni alternative și anume: pretinderea, primirea sau acceptarea promisiunii și respectiv: promisiunea, oferirea sau darea de foloase necuvenite.

La infracțiunile de serviciu găsim atât modalități normative simple cât și modalități normative calificate, atenuate, dar și agravate. Acestea din urmă presupun săvârșirea infracțiunii în condițiile unui pericol social mai ridicat reflectat în limite de pedepse majorate în raport cu infracțiunea tip, cum ar fi de pildă în cazul infracțiunii de purtare abuzivă, prevăzută în art. 296 alin. (2) C. pen. (variantea agravată).

b) Modalități de fapt

Fiecare modalitate normativă poate cunoaște la rândul său o varietate de modalități faptice de realizare concretă, determinate de împrejurările concrete în care fapta a fost comisă, de mijloacele și metodele folosite, în raport cu locul și timpul, cu mobilul și scopul, care pot defini săvârșirea faptei.

C. Sancțiuni. Pedepsa principală prevăzută pentru fiecare infracțiune de corupție este închisoarea: infracțiunea de luare de mită se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani iar celelalte infracțiuni de corupție cu închisoare de la 2 la 7 ani. La unele infracțiuni legea penală în vigoare prevede și pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi. La această categorie de infracțiuni se aplică și măsura de siguranță a confiscării speciale.

Pedeapsa principală la infracțiunile de serviciu diferă de la o faptă la alta în raport cu obiectul juridic special și importanța valorii sociale ocrotite. Pedepsa principală cea mai severă, este închisoare de la 5 la 12 ani (la infracțiunea prevăzută de art. 304 alin. (3) C. pen. – divulgarea informațiilor secrete sau nepublice), iar pedeapsa cea mai blândă este închisoare de la o lună la 6 luni (în cazul infracțiunii de purtare abuzivă, prevăzută de art. 296 alin. (1) C. pen.

În cazul infracțiunilor cu un grad de pericol social mai redus (art. 296, art. 298, art. 300, art. 302 etc.) legiuitorul a prevăzut pedeapsa închisorii alternativă cu pedeapsa amenzii.

Pentru infracțiunile cu un grad sporit de pericol social, norma de incriminare a prevăzut, pe lângă pedeapsa principală și pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi [ex.: art. 302 alin. (3), art. 303 alin. (1)].

Conform art. 308 C. pen., limitele speciale ale pedepsei pentru infracțiunile prevăzute în art. 289-292, 295, 297-300 și 304 se reduc cu o treime dacă faptele sunt săvârșite de către sau în legătură cu persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice prevăzută în art. 175 alin. (2) ori în cadrul oricărei persoane juridice.

De asemenea, conform art. 309 C. pen., dacă faptele prevăzute în art. 295, art. 297, art. 298, art. 300, art. 303, art. 304, art. 306 sau art. 307 au produs consecințe deosebit de grave, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege se majorează la jumătate.

4. Aspecte procesuale

Pentru toate infracțiunile de corupție, acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. Potrivit prevederilor din noul Cod de procedură penală, urmărirea penală se efectuează de către procurorul de la parchetul de pe lângă tribunal iar competența de judecată aparține tribunalului. Atunci când sunt aplicabile prevederile O.U.G. nr. 43/1992¹ (cu modificările și completările ulterioare) competența efectuării urmăririi penale aparține procurorilor din cadrul Direcției Naționale Anticorupție.

În conformitate cu prevederile art. 88¹ alin. (1) din Legea nr. 304/2004² privind organizarea judiciară (text introdus prin Legea nr. 207/2018³), în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție s-a înființat și funcționează Secția pentru investigarea infracțiunilor din justiție care are competență exclusivă de a efectua urmărirea penală pentru infracțiunile săvârșite de judecători și procurori, inclusiv judecători și procurori militari și cei care au calitatea de membri ai Consiliului Superior al Magistraturii.

În raport de calitatea persoanelor cercetate competența de judecată în primă instanță aparține Curții de Apel (ex.: avocați, notari publici etc.) sau Înaltei Curți de Casație și Justiție (ex.: senatori, deputați, membri ai Guvernului etc.).

Acțiunea penală pentru majoritatea infracțiunilor de serviciu se pune în mișcare din oficiu. Urmărirea penală se efectuează de către organele poliției judiciare sub supravegherea procurorului de pe lângă judecătoria. Competența de judecată în primă instanță aparține judecătoriei. La infracțiunea de violare a secretului corespondenței prevăzută în art. 302 alin. (1) C. pen., acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, iar lipsa unei asemenea plângeri sau retragerea acesteia, înlătură răspunderea penală.

¹ Publicată în M. Of. nr. 244 din 11.04.2002.

² Publicată în M. Of. nr. 576 din 27.06.2004.

³ Publicată în M. Of. nr. 636 din 20.07.2018.

CAPITOLUL I

INFRAȚIUNI DE CORUPȚIE

Luarea de mită

1. Conținutul legal

Art. 289

(1) Fapta funcționarului public care, direct ori indirect, pentru sine sau pentru altul, pretinde ori primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase, în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică ori de a exercita profesia sau activitatea în executarea căreia a săvârșit fapta.

(2) Fapta prevăzută în alin. (1), săvârșită de una dintre persoanele prevăzute în art. 175 alin. (2), constituie infracțiune numai când este comisă în legătură cu neîndeplinirea, întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle sale legale sau în legătură cu efectuarea unui act contrar acestor îndatoriri.

(3) Banii, valorile sau orice alte bunuri primite sunt supuse confiscării, iar când acestea nu se mai găsesc, se dispune confiscarea prin echivalent.

2. Considerații generale

Din conținutul legal susmenționat rezultă, cu unele particularități, că luarea de mită este fapta unui unei persoane menționate în art. 175 alin. (1) și (2) C. pen. (funcționar public, sau funcționar public asimilat) sau unei persoane menționată în art. 308 alin. (1) C. pen. care, direct ori indirect, pentru sine sau pentru altul, pretinde ori primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase, în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri

Infracțiunea de luare de mită a fost reglementată în Codul penal anterior în art. 254. Primul alineat al actualei reglementări preia aproape identic prevederile art. 254 C. pen. anterior, care cuprindea infracțiunea tip, iar al doilea alineat incriminează o variantă asimilată, constând în fapta comisă de o persoană care exercită o profesie de interes public. Nu se mai regăsește incriminată forma agravată a infracțiunii săvârșită de un funcționar cu atribuții de control, așa cum prevedea Codul penal anterior.

Forma propusă de noul Cod penal pentru infracțiunea de luare de mită este mult mai largă, față de reglementarea anterioară, acoperind toate situațiile în care o persoană ia mită în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea ori întârzierea îndeplinirii unui act referitor la îndatoririle sale de serviciu sau îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri. Prin modificarea adusă de legiuitor în noul Cod penal s-a permis renunțarea la distincția ce se

făcea anterior între luarea de mită (art. 254) și primirea de foloase necuvenite (art. 256), ca infracțiuni distincte.

Spre deosebire de incriminarea din Codul penal din 1969, pretinderea ori primirea de bani sau alte foloase poate fi atât pentru sine cât și pentru altul, ipoteză care nu era explicit reglementată în legea anterioară.

Pentru realizarea în condiții mai bune a prevenției speciale noua incriminare a luării de mită, a prevăzut ca pedeapsă complementară obligatorie interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică sau de a exercita profesia sau activitatea în executarea căreia a săvârșit fapta, în locul formulării mai generale „interzicerea unor drepturi”.

Astfel, conținutul incriminării infracțiunii de luare de mită a fost pus în acord cu prevederile Convenției penale privind corupția, ratificată de România prin Legea nr. 27/2000.

În doctrina penală mituirea este privită ca o formă a pluralității naturale de făptuitori, faptă la săvârșirea căreia concură în mod necesar, prin câte o acțiune corelativă, două persoane, respectiv mituitorul care dă mită și mituitul care o primește, în scopul îndeplinirii sau încălcării îndatoririlor de serviciu cu privire la efectuarea unui act de serviciu¹.

În raport cu acțiunile pe care le desfășoară fiecare dintre cei doi subiecți care concură la realizarea mituirii, se face distincție între corupția activă (darea de mită), care constă în darea, oferirea sau promiterea mitei funcționarului public de către mituitor în scopul de a-l determina la o anumită conduită în legătură cu îndeplinirea sau neîndeplinirea unui act care ține de activitățile sale de serviciu și corupția pasivă (luarea de mită), care constă în primirea, acceptarea, nerefuzarea sau pretinderea mitei de către funcționarul public sau alt funcționar mituit sau corupt în același scop². În actualul Cod penal este reglementată atât luarea de mită, ca infracțiune mai gravă, cât și darea de mită.

Legea nr. 78/2000³ pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție reglementează ca infracțiuni de corupție: darea și luarea de mită, trafic de influență și cumpărare de influență.

Legea amintită mai incriminează și infracțiunile asimilate infracțiunilor de corupție (art. 11-16) și infracțiuni în legătură directă cu infracțiunile de corupție (art. 17-18), precum și infracțiunile împotriva intereselor financiare ale Comunităților Europene (art. 18¹-18⁵), toate acestea fiind în competența de cercetare a Direcției Naționale Anticorupție.

Incriminarea acestei infracțiuni în noul Cod penal este pe deplin justificată având în vedere pericolul social pe care îl prezintă pentru relațiile sociale pe care le protejează.

3. Condiții preexistente

A. Obiectul infracțiunii

a) *Obiectul juridic special* al infracțiunii de luare de mită îl constituie relațiile sociale referitoare la buna desfășurare a activității de serviciu a unităților publice, a liber

¹ Vintilă Dongoroz, *Drept penal* (Tratat) 1936, p. 477; Oliviu Augustin Stoica, *Drept penal. Partea specială*, Ed. Didactică și Pedagogică, București 1976, p. 246.

² Petre Dungan, Tiberiu Medeanu, Viorel Pașca, *Drept penal, Partea specială*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 7.

³ Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție a fost publicată în M. Of. nr. 219 din 18 mai 2000, ulterior fiind modificată prin mai multe acte normative.

profesioniștilor ori a altor persoane juridice, relații care implică îndeplinirea cu corectitudine și probitate a îndatoririlor profesionale de către funcționarii publici.

Incriminarea faptelor de corupție implică și un *obiect juridic secundar* constituit din relațiile sociale referitoare la asigurarea și respectarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor¹.

b) Obiectul material. În legătură cu existența sau inexistența obiectului material în cazul infracțiunii de luare de mită au fost exprimate opinii diferite în literatura juridică.

Astfel, într-o opinie² s-a susținut că la infracțiunea de luare de mită lipsește, de regulă, obiectul material, totuși atunci când funcționarul a efectuat actul pentru a cărui îndeplinire a primit mita, dacă acest act privește un obiect material acesta va fi în același timp și obiectul material al infracțiunii (de exemplu: un funcționar poștal care acordă prioritate în remiterea coletelor, celor care îi oferă mită). Potrivit aceluiași autori, atunci când folosul necuvenit constă în prestarea unei munci (de exemplu: refacerea unui imobil, efectuarea unor lucrări de instalații electrice, zugrăvirea unor încăperi), obiectul asupra căruia se efectuează munca devine și obiect material al infracțiunii și poate servi ca probă pentru existența infracțiunii³.

Într-o altă opinie⁴ asemănătoare cu opinia anterior expusă, s-a reținut că obiectul material al infracțiunii este actul de serviciu în materialitatea sa, pe care trebuie să-l îndeplinească funcționarul.

Există și opinia⁵ potrivit căreia obiectul material îl constituie mita, adică „banii sau alte foloase”, care nu i se cuvin subiectului activ, respectiv mituitorului.

Într-o altă opinie pe care o apreciem ca fiind corectă infracțiunea de luare de mită, ca și celelalte infracțiuni de serviciu sau în legătură cu serviciul, este lipsită de un obiect material⁶.

Acest punct de vedere este argumentat prin invocarea valorii sociale ocrotite prin norma de incriminare. Cum valoarea socială protejată prin norma incriminatoare este corectitudinea, probitatea funcționarilor publici în îndeplinirea îndatoririlor de serviciu, înseamnă că aceste valori nu au corporalitate și deci infracțiunea de luare de mită nu are obiect material⁷.

Așadar, obiectul material al acestei infracțiuni nu trebuie confundat cu bunurile dobândite prin săvârșirea infracțiunii (de exemplu: banii dobândiți prin infracțiune) sau care au fost date pentru a-l răsplăti pe infractor. Acestea sunt doar corpuri delictive, mijloace materiale care dovedesc săvârșirea infracțiunii.

¹ Horia Diaconescu „*Infrafracțiunile de corupție și cele asimilate cu acestea*”, Ed. All Beck, București, 2004, p. 11.

² Vintilă Dongoroz și colaboratorii, *Explicațiile teoretice ale Codului penal român. Partea specială*, vol. IV, p. 130.

³ *Idem*, p. 131.

⁴ Avram Filipaș, *Drept penal român. Partea specială*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 443.

⁵ Oliviu Augustin Stoica, *Drept penal. Partea specială*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1976, p. 247.

⁶ Octavian Loghin, Tudorel Toader, *Drept penal român, Partea specială*, ed. a IV revăzută și adăugită, Casa de Editură și Presă „Șansa”, București, 2001, p. 455; Sergiu Bogdan, *Drept penal. Partea specială*, vol. I, Ed. Sfera Juridică, 2006, p. 276.

⁷ Petre Dungan, Tiberiu Medeanu, Viorel Pașca, *op. cit.*, vol. II, p. 9.

B. Subiecții infracțiunii

a) Subiectul activ *nemijlocit*. În cazul infracțiunii de luare de mită subiectul activ este calificat, în sensul că autor al acestei fapte poate fi un funcționar public.

Potrivit art. 175 alin. (1) C. pen. funcționar public, în sensul legii penale, este persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără remunerație:

a) exercită atribuții și responsabilități, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătorești;

b) exercită o funcție de demnitate publică sau o funcție publică de orice natură;

c) exercită, singură sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regiuni autonome, a altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia.

Conform art. 175 alin. (2) C. pen., este considerată funcționar public, în sensul legii penale, persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost investită de autoritățile publice sau care este supusă controlului sau supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public, însă fapta sa constituie infracțiune doar în ipoteza comiterii acestei fapte în scopul de a nu îndeplini, a întârzia îndeplinirea unui act privitor la îndeplinirea sale legale sau în scopul de a face un act contrar acestor îndatoriri.

Constatăm că noul Cod penal a optat pentru asimilarea cu funcționarii publici a persoanelor fizice care exercită o profesie de interes public pentru care este necesară o abilitare specială a autorităților publice și care este supusă controlului acestora (notari, executori judecătorești, lichidatori etc.). Astfel, prin dispoziția legală nouă, legiuitorul a dat o rezolvare problemei controversate de mai multă vreme și anume, dacă notarul public, executorul judecătoresc sau alte persoane care execută o funcție de interes public, pentru care este necesară o abilitate specială a autorităților publice, poate fi sau nu autor al luării de mită¹.

Notarul public este investit să îndeplinească un „serviciu de interes public”, iar numirea sa este efectuată de către Ministerul Justiției conform art. 17 din Legea nr. 36/1995 privind notarii publici².

Executorii judecătorești își desfășoară activitatea potrivit dispozițiilor cuprinse în Legea nr. 188/2000, iar investirea sa în funcție se face conform art. 16 din legea amintită, care îi coordonează și controlează activitatea³.

Expertul tehnic judiciar face parte din categoria funcționarilor publici asimilați deoarece exercită un serviciu de interes public (întocmirea de expertize în vederea aflării adevărului și soluționării cauzelor aflate pe rolul instanțelor judecătorești sau instrumentate de organele de urmărire penală), serviciu pentru care a fost investit de către o autoritate publică și anume de Ministerul Justiției⁴.

¹ *Idem*, p. 10.

² Legea notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995 a fost publicată în M. Of. nr. 92 din 16 mai 1995, republicată în M. Of. nr. 72 din 4 februarie 2013.

³ Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești a fost publicată în M. Of. nr. 559 din 10 noiembrie 2000, republicată în M. Of. nr. 738 din 20 octombrie 2011; după republicare a suferit modificări prin Legea nr. 76/2012, O.U.G. nr. 44/2012, Legea nr. 87/2012, O.U.G. nr. 4/2013, Legea nr. 255/2013, Legea nr. 138/2014.

⁴ Î.C.C.J., Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, dec. nr. 20 din 29 septembrie 2014 publicată în M. Of. nr. 766/22 octombrie 2014.